

TUDOMÁNYOS ÉLET

Hermez István- emlékülés

HERMECZ ISTVÁN (1944–2011)
Vegyészmérnök, akadémiai levelező tag, Széchenyi-díjas címzetes egyetemi tanár, a Chinoin meghatározó személyisége

minél többet szerettek volna megtudni a Chinoin meghatározó személyiségének munkásságáról, egyéniségéről.

Az Emlékülés moderátora Finta Zoltán volt, aki Hermez doktor nyugdíjba vonulása (2008) után utódja lett. Az emlékezők: Vasváriné Debreczy Lelle, Gönczi Csaba fejlesztésilabor-vezetők, Nagy Lajos, méretnövelés-vezető, volt chinoinos kollégák, Vajda Ervin, a Prostaglandin Üzletág igazgatója, Vörös Attila, a Prostaglandin Üzletág fejlesztője, Hermez doktor egyik utolsó PhD-hallgatója, Takácsné prof. Novák Krisztina, SE Gyógyszerészi Kémiai Intézet, egyetemi tanár, prof. Fülöp Ferenc, SZTE Gyógyszerkémiai Intézet, intézetvezető egyetemi tanár.

Az Emlékülés fő célja volt, hogy magunk és főleg a fiatal munkatársak számára összefoglaljuk, mit tanultunk Hermez István munkásságából, milyen örökséget, követendő példát hagyott ránk. A konklúziót előrevetítette a sokszor bemutatott kép és a sokszor ismételt mottó: *Never give up!*

István személyisége már a középiskolában, a technikai évek alatt is megmutatkozott. Nemcsak kiválóan tanult, de intenzíven sportolt is, játékát a győzni akarás jellemezte. Ezt a két tulajdonságát, a sport aktív szeretetét, valamint az akadályokat nem ismerő győzni akarást élete végéig megőrizte.

1968-ban, a BME Vegyészmérnöki Kar elvégzése után kezdett dolgozni a Chinoinban kutatóvegyészként. A gyárba egyetemi tanára, későbbi mentora, Mészáros Zoltán hívta, aki akkor főmérnökként, később kutatási igazgatóként dolgozott.

Fő kutatási területük új, várhatóan gyógyászati hatású nitrogén hídős heterociklusok szintézise és farmakológia vizsgálata volt. Kutatómunkájuk eredménye 6 gyógyszerjelölt és egy, a gyógyszerhatásba bevezetett analgetikus hatású molekula, a Probon volt.

István érdeklődése, szorgalma, lendületes munkabírása és szakmai felkészültsége hamar kivívta a kollégái tiszteletét, nagyon fiatalon lett vezető, majd került egyre magasabb vezetői beosztásokba. Mészáros Zoltán korai halála (1986) után 1987-től a Chinoin kutatási igazgatója lett. Ebben a pozícióban minden támo-

gatást megadott az új terület, a prosztaglandin-kémia fejlődésének. Nagy szerepet vállalt a Pharmacia-UpJohnnal kötött szerződés előnyös kialakításában. A szerződés alapján a Chinoin lett a Latanoprost, az első, glaukóma kezelésére használt prosztaglandin-származék egyedüli szállítója. A Latanoprost hatóanyagot tartalmazó Xalatan üzleti sikere, több milliárd USD-forgalma megalapozta a Chinoin prosztaglandin-hatóanyag gyártásának pozícióját és töretlen növekedését.

1991-ben, a privatizáció után a Chinoin a Sanofi vállalatcsoport tagja lett, és a Chinoin-kutatás átszerveződve integrálódott a Sanofi kutatási szervezetébe. 1997-ben a Felfedező Kutatást és a Preklinikai Fejlesztést kettéválasztották, István az utóbbi vezetője lett. Az első két, Sanofitól kapott kutatási téma, a Satavaptan diuretikum és a Flisint (Fumagillin), az AIDS-terápiában alkalmazott *microsporidiosis* ellenes gyógyszer szintézisének kidolgozása, valamint a több kg nagyságrendű klinikai minták határidőre való előállítása nagy kihívást jelentett, főleg azért, mert nem volt meg a méretnöveléshez és a GMP-gyártásokhoz szükséges infrastruktúra. A két feladat sikeres megoldása azonban nemzetközi elismerést hozott István csapatának. A további feladatok gördülékenyebb teljesítése érdekében a Sanofi három stratégiai beruházás megvalósítást tűzte ki célul, és nagymértékben István következetes kiállása eredményeképpen végül mindhárom megvalósult. Felépült az új kémiai kutatási épület, az analitikai kutatási épület és a méretnövelő nagylabor, ahol a legkorszerűbb körülmények között, a GMP-követelményeknek megfelelően lehetett a klinikai sarzsokat gyártani.

István főnökként is megtartotta közvetlen egyéniségét. Támogatta és motiválta munkatársait, de elvárta a legnagyobb teljesítményt. Mivel kollégái érezték, hogy megbecsüli őket, kiáll értük, szívesen vállaltak többletmunkát egy-egy feladat sikeréért.

Ipari kutatóként is kiemelten fontosnak tartotta a tudományos munkát, közlemények írását, tudományos fokozatok elérését, és erre biztatta, segítette a munkatársait is. Fontosnak tartotta a szélesebb körű kémiai irodalom naprakész ismeretét. Saját kulcsa volt a könyvtárhoz, ahová hétvégén is bejárt. Az érdekes cikkeket azonnal megosztotta kollégáival. Az összegyűjtött nagymennyiségű anyagot fiatal munkatársaival közösen rendszerezte, összefoglaló közlemény vagy könyv formában megjelentette.

Szoros kapcsolatot tartott több egyetemmel, a Semmelweis Orvostudományi Egyetem címzetes egyetemi tanára, a Budapesti Műszaki és Gazdasági Egyetem címzetes egyetemi tanára, a Szegei Tudományegyetem magántanára volt, de kurzusokat tartott az ELTE Természettudományi Karán és a Debreceni Egyetemen is.

1996-tól 2011-ig elnöke volt az MTA Gyógyszerkémiai és Gyógyszertechnológiai Munkabizottságnak. A Munkabizottság szakmai tevékenységének elősegítésére, valamint a hazai gyógyszerkutatás és gyógyszer-technológiai kutatás fejlődésének támogatására, a kutatási eredmények gyakorlati alkalmazásának elősegítésére alapító társaival, Takácsné prof. Novák Krisztinával és prof. Schön Istvánnal létrehozta a „Magyarországi Gyógyszerkutatási Alapítvány”-t. Az alapítvány támogatásával jelenhetett meg méltó formában az „Esti beszélgetések” című könyv, amely az iskolateremtő magyar kémikusoknak állít emléket.

Hihetetlen munkabírásának köszönhetően a felsorolton kívül több MTA-munkabizottságban volt vezetőségi tag. A Magyar Kémikusok Egyesülete Intézőbizottságában 12 éven át dolgozott.

Akaratereje, kitartása a hétköznapokban is megmutatkozott. Egy amerikai útja során kollégájával lekésték a csatlakozást, és érdeklődésükre azt a választ kapták, hogy a pályaudvaron kell tölteniük az éjszakát. István addig tanulmányozta a menetrendet

bemutató monitorokat, amíg talált egy olyan csatlakozást a továbbbutázásra, amit az évek óta menetrendekkel foglalkozó munkatárs sem vett észre. Egy másik esetben megdöbbenve tapasztalta, hogy a Mexikói Kémikusok Egyesületének jubileumi konferenciájára meghívott előadóként, de az előadása nélkül érkezett meg. Más biztosan lemondta volna az előadást, de István az időeltolódás miatt éjjel két óraker felkelve megszervezte, hogy a budapesti számítógépen tárolt előadását utánaküldjék. Sajnos, az akkori technika nem tette lehetővé, hogy a chinoinos számítógépről közvetlenül el lehessen küldeni a fájlokat a másik meghívott magyar előadó, Fülöp professzor laptopjára. István ebben a szorongató esetben is megtalálta a megoldást. Budapestről Szegedre, majd Szegedről Fülöp professzor Mexikóban lévő gépére továbbította az anyagot. Az előadást pedig program szerint, nagy sikerrel megtartotta. Ismét máskor egy határidős GMP-szars elindulása vált lehetővé azáltal, hogy észrevette, a kiindulási anyag bizonylatán a kínai-angol fordításban a kínai írásjelet tévesen lejárati időnek fordították újrazvizsgálati idő helyett.

2008-ben nyugdíjba vonult, de nem vált meg a gyártól. A BME Chinoinba kihelyezett Gyógyszeripari Tanszékének vezetője lett.

Munkássága elismerésének az volt a csúcspontja, amikor 2010-ben az MTA levelező tagjává választották.

Emlékezetünkben őrizzük boldog mosolyát, amellyel mentorának, Mészáros Zoltánnak ajánlott székfoglaló előadását tartotta.

Barátai, kollégái, tanítványai szívesen emlékeznek vissza a közösen töltött időre, gyakran idézik találó mondásait.

Hermeicz István munkássága számokban

Publikációk:

300 tudományos közlemény,
32 összefoglaló közlemény,
6 könyv, 130 szabadalom

Díjak, elismerések:

Zemplén Géza-díj (1984), Kiváló feltaláló (1985), Innovációs Díj (1994), Jedlik Ányos-díj (1997), Gábor Dénes-díj (1997), Preisich Miklós-díj (2000), Széchenyi-díj (2005), Issekutz Béla-díj (2006), Akadémiai szabaddalmi nívódíj (2011), Dr. Orbán István-emlékérem (2014, posztumusz), Koritsánszky Ottó-emlékérem (2014, posztumusz)

Az Emlékülésen elhangzottakat lejegyezte:

Kardos Zsuzsanna,

aki bár nem tartozott a Hermeicz István vezetett csapatba, de köszönettel és hálával emlékezik az értékes szakmai és magánbeszélgetésekre, valamint a rendszeresen érkező különlenyomatokra

33. alkalommal rendezték meg a Borsodi Vegyipari Napot

Miskolc, 2016. november 23.

A hagyományoknak megfelelően, idén is novemberben, a Magyar Tudomány Ünnepeinek hónapjában rendezte meg a Borsodi Vegyipari Napot a Magyar Kémikusok Egyesülete BAZ Megyei Területi Szervezete és a Miskolci Akadémiai Bizottság Vegyészeti Szakbizottsága.

A 33. alkalommal megrendezett BVN-nek ezúttal is a patinás Miskolci Akadémiai Bizottság székháza adott otthont.

A rendezvényt Dr. Gál Tivadar, a MKE Borsod Abaúj Zemplén megyei elnöke nyitotta meg, majd házigazdaként Dr. Roósz András, a MAB elnöke is köszöntötte a résztvevőket.

Az idén 75 éves Gyovai József (korábban az MKE BAZ Megyei Területi Szervezet elnöke, a MOL Petrolkémia nyugdíjasa) köszöntésére is sor került: Simonné Dr. Sarkadi Livia, az MKE elnöke, majd Fekete Margit Hedvig, a MOL Petrolkémia Munkahelyi Csoport elnöke és Tóthné Gaál Hella, a BorsodChem Munkahelyi Csoport elnöke is köszöntötték az ünnepeltet.

Az előadások jellemzően a „Kémia a fenntartható fejlődésért” tárgykörét érintették. Előadónak nemcsak neves professzorokat és vállalati vezetőket kértek fel a szervezők, hanem az utánpótlás kérdését komolyan véve középiskolás és egyetemista hallgatók is beszámolhattak eredményeikről.

A délelőtti szekcióban a levezető elnök Dr. Lakatos János, a MAB Vegyészeti Szakbizottság elnöke, míg az ebédszünet után Dr. Gál Tivadar, az MKE BAZ Megyei Területi Szervezet elnöke felügyelte a BVN programját.

Az alábbi előadások hangzottak el:

Prof. Dr. Viskolcz Béla, MAK Kémiai Intézet igazgató, egyetemi tanár, Miskolci Egyetem: A vegyipar új szerepe – kémiai energiatárolás;

Nagy Attila projektmenedzser, JSR MOL Synthetic Rubber Zrt. és Kobayashi Naokazu, S-SBR Global Manufacturing and Technology Management Dept.: Development of Modified Solution SBR for Silica Compounding Tire/Módosított SSBR fejlesztése a szilikátalapú autógumi-gyártáshoz;

Prof. Dr. Pálinkó István egyetemi tanár, Szegedi Tudományegyetem, MKE-főtitkár: Önszerveződő rendszerek két és három dimenzióban;

Tóthné Gaál Hella, Manager REACH Coordination, BorsodChem Zrt.: REACH-szabályozás a fenntartható fejlődés elérése érdekében;

Rugóczy Péter részlegvezető, FRAISA Hungária Kft.: Az ipari felhasználás igényeihez igazodó mesterségesgyémánt-előállítás; Vizi Dávid anyagmérnök-hallgató, Miskolci Egyetem: Fenntartható fejlődés technológiai szemléletben;

Sikora Emőke anyagmérnök-hallgató, Miskolci Egyetem: Szénanocsó-tartalmú alginátgélek előállítása és alkalmazása heterogén katalitikus folyamatokban;

Bene Boglárka gyakornok, Szögedi Zsanett gyakornok, Varga Krisztina gyakornok, BorsodChem Zrt.: Nitrofenolok toxikológiája;

Feczkó Botond középiskolás tanuló, Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium és Kollégium: Papírból elektromos áramot. Megújuló energiaforrás előállítása biotechnológiai módszerrel;

Prekob Ádám anyagmérnök-hallgató, Miskolci Egyetem: Maghéj szerkezetű szénanocsó katalizátorhordozók fejlesztése.

A rendezvény vonzerejét az is növelte, hogy nincs részvételi díja és mindenki számára nyitott.

A rendezvény finanszírozását az MKE mellett a BorsodChem Zrt. és a MOL Petrolkémia támogatta.

A közel 70 résztvevő hasznos ismeretekkel gazdagodott, továbbá lehetőség volt az előadókkal való kötetlen beszélgetésre is.

**Magyar Kémikusok Egyesülete
BAZ Megyei Területi Szervezete**

A Vegyipari Műveleti és Gépészeti Munkabizottság és a Műszaki Kémiai Szakosztály Miskolcon

Történelmi szakmai ülés volt Miskolcon!

A Magyar Tudományos Akadémia Vegyipari Műveleti és Gépészeti Munkabizottsága, a Magyar Kémikusok Egyesülete Műszaki Kémiai Szakosztályával közösen, 2016 novemberében tartotta először szakmai ülését Miskolcon, a Miskolci Egyetemen.

Az ülés a Műszaki Anyagtudományi Kar szervezésében került megrendezésre. Mizsey Péter elnök megnyitója után Mikáczó Viktória „Lefúvásos védelemmel ellátott 20 literes robbantókamra vizsgálata” címmel tartott előadást, amely PhD-munkáját foglalta össze. Az előadásban ismertette, hogy hazánkban egyedülálló kísérleti berendezéssel az ipar számára is hasznos kísérleteket tudnak végezni. Ezt követően Siménfalvi Zoltán tanszékvezető a Vegyipari Gépészeti Intézeti Tanszék oktató- és kutatómunkáját mutatta be. A Tanszéken az elmúlt évtizedekben több mint 1200 hallgató védte meg diplomatervét. A végzett vegyipari gépészmérnökök is hozzájárulnak ahhoz, hogy a Tanszék kapcsolatai a szakmai területén dolgozó vállalatokkal, intézményekkel szorosak, és érdemben segítik a tanszéki oktató-, kutatómunkát.

A következő előadó Viskolcz Béla, a Kémiai Intézet igazgatója volt, aki az Intézetet mutatta be. Az Intézetben hagyományosan jelentős volumenű az ipari megbízásokon alapuló, valamint az egyéb pályázati formában támogatást elnyert kutatási-fejlesztési tevékenység. Jelenleg, és az előző évek során, igen sok témában folyt/folyik kutatómunka, melyek közt jelentős számban vannak ipari munkák is. Emellett fontos kutatási támogatást nyújt az OTKA és egyéb pályázati forrás is.

Az ülést Siménfalvi Zoltán–Viskolcz Béla „FIEK-központ Miskolcon” című előadása zárta, melyben bemutatták a Felsőoktatási és Ipari Együttműködési Központ eddig elért eredményeit.

Az előadásokat élénk diskusszió követte, amely hasznossá tette a rendezvényt a részt vevő fiatal kutatók és doktori hallgatók számára is. A szakmai ülés egyértelműen demonstrálta a miskolci kollégák körében tapasztalt elkötelezettséget és érdeklődést a kémia és a vegyipar legújabb oktatási és kutatási eredményei iránt.

Újhidy Aurél, Mizsey Péter

Az MTA Koordinációs Kémiai Munkabizottságának őszi ülése

Az MTA Koordinációs Kémiai Munkabizottsága 2016-ban a szakos tematikus őszi ülését november 18-án az MTA Természetudományi Kutatóközpontjában (MTA TTK) tartotta. A tudományos ülés „Néhány koordinációs kémiai kutatás és együttműködési lehetőség az MTA TTK-n” címmel került megrendezésre, melynek célja a koordinációs kémiához kapcsolható témákon dolgozó TTK-s munkacsoportok és a munkabizottság tagjai közötti kapcsolat felvételének elősegítése és a meglévő együttműködések erősítése. Az előadások nagy részét ugyan a kutatóintézet munkatársai tartották, de (többek között az időhiány miatt) arra nem volt lehetőség, hogy a TTK valamennyi koordinációs kémiai kutatási területéről ezen program keretében elhangozzék előadás. A TTK Anyag- és Környezetkémiai Intézetéből Biczkó László, Lendvay György, Rozgonyi Tamás érdekes előadásaik révén betekintést engedtek fémkomplexekkel végzett kísérletes és elméleti számításokon alapuló, elsősorban spektrális vizsgálataikba; míg Veronika Pape (Enzimológiai Intézet) és a munkabizottság tagjai közül Tircsó Gyula (Debreceni Egyetem) előadásaiban olyan eredményeket mutattak be, melyek TTK-s és munkabizottsági kutatók együttműködésének eredményeként születtek. A kutatóközpontot Prof. Dr. Pokol György főigazgató úr mutatta be a munkabizottság tagjainak, és az előadások elhangzása után lehetőség volt a 2013 novemberében átadott impozáns épület megtekintésére és számos kutatólaboratórium látogatására is. A Metatézis, Biomolekuláris Önrendeződés, Plazmakémiai, Membránfehérje és a „Lendület” Szupramolekuláris Kémiai Kutatócsoportok műszerparkjának megtekintése során lehetőség nyílt olyan párbeszédre, melyek utat nyithatnak új közös kutatási együttműködések kialakulásához a koordinációs kémiai kutatókhoz kapcsolódóan.

Farkas Etelka, Enyedy Éva Anna

A kutatás szolgálatában: 20 éves az Alapítvány a Magyar Peptid- és Fehérjekutatásért

Ülésszak a Magyar Tudományos Akadémia Székházában 2016. november 14-én

A Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat keretében az MTA Kémiai Tudományok Osztálya és az Alapítvány a Magyar Peptid- és Fehérjekutatásért ünnepi előadóülést rendezett az Alapítvány megalakulásának 20 éves évfordulójáról megemlékezve.